

خزان.. به خامه: ئه ندریه مروا.. و رگانی بی کوردی: گرفتار کا که یی

هیچ شتێك له یادگاریی ئه و چرکه ساتانه گرانبههاتر نین که دێ بێ
یه که مین خێشویستی لێدهدات، ئه ندریه مروا که یه که که له
به ناوبانگترین دانه و نووسهره کانی فره نسا بیره وه ریه کانی شهست
سا بێ دواوه ده که نێتهوه بێ ئه وه ی یادگاریی ئه و چرکه ساتانه ی
خێمان بێ بگێتهوه، مروا به ده یان کتێب و بابته و یاداشتنا مه
و دێ قی مێژوویی نووسیوه، که چی له نووسین وێ چیرێکی دێداری که سه
ناسراوه کاندایا تر به ده رکه وتوه، ئه م چیرێکه شی سه بارهت به خێ
نووسیوه.

له و ده مه ی ته مه نم هه فده سا یان ده بوو، له یه که که له شارێکه کانی شاره
زانکاییه کانی فره نسا ده ژيام، چونکه که لێته کانی زانکایی فره نسا
ژووری تایبه تیایان بێ خهوتنی خوێندکاران نه بوو، بێ یه له ما یی باو کم
مامه وه، هه موو رێژێك له پێش کا تزمێر هه شتی به یانییه وه ئه م ما یی هم
به جێده هشت تا بچم بێ که لێژ، هه تا ئێره ژیا نێکی ئاسایی بوو" بێ
قوتابیه که هه تووه له که لێژ زانست وه ربگرێت، هه شتێکی نوێ له
ئارادا نه بوو، به یام دواتر سوپرایزه که ویدا. رێژێك له و رێژانه ی
که له رێگای گه یانه وه م بووم بێ ما یه وه، جوانترین ئافره تی جیهانم
بینی، له گه یه که جاده ی (مالێری) اوه ستا بوو، به دوو چاوی
ئه فسووناوییه وه له هامش که رانی ده وانی، ئه و نه که هه ر ته نها
جوانێك بوو و به س، به کو ئه و له و جێره ژنانه بوو که له کاتی
خوێندنه وه ی شیعرێك یان چیرێکی ئه قینداریدا خه ونم پێوه ی ده بیني،
له هه مان کا تا تێکه یه که بوو له ئافره تی که سه نگین و جوان.

هه ستم کرد دێم له خێشویستی ئه م ئافره ته لێدهدات، که وایله هات
هه موو رێژیک نیوه وانی له گه یانه وه م بێ ما یه وه بیبینم، هه ر
کا تێکیش له شوێن و کاتی دیاریکراوه که ویدا دره نگ بکه و تایه زێر به
ئێقره وه چاوه یام ده کرد، هه ر ته نها بێ ئه وه ی کورته ئاوێك له
وومه ته جوانه که ی بده مه وه. له خێم پرسی: "ئاخێ ئه م ژنه که بێت، له
کوێ وه ها تبه ت، ئه ی لێره چیده کات، به تایبه ت هه موو رێژێك له م شوێن
وکاته ؟" بێ ما وه ی سێ مانگی هه به ق ده مویت وه یامێك بێ ئه م

پرسیاره بد زمه وه، به نام بهوده بوو !
رژي يه كشه مه، باوكي پزیشكم هات و پي و تم : "يه كك له وهاو"
نه خـشانم كه هميشه سەردانی كیلينكي پزیشكیه كم ده كهن (څـرگي)
بهـزه، من و دايكتي بـ شامی ئـواره له ماـهكەي خـيدا داوه ت
كردووه، بهـز څـرگي وتی: كه ئـمه دهـتوانين تـش له گـل خـماندا
بهـرين، پياوـكي ميهـره بـانه و خـيزانه كـشي هـروا من دـنيام به
ديداريان دـخـش دهـبيت".

هر له بهر ئه وهی له و رـژـهـدا هـيچ پهـيوه نـدييه كم له گـه كـسي تر دا
نه بوو، بـيه له سـهـر داوه ته كه ځـازي بووم. سوپرايزه كه لـرـهـدا بوو،
ئـهـو ژـنه ئـهـفسـونگـهـرهـي كه هـمـيشـه له هـهـوـي ئـهـوه داـبووم
كه سا يه تـيـه كـه بـناسـمه وه دهـركـهـوت خـزانـي بهـز څـرگـيـه هاوـهـي
باوكمه. هـسـتـك له شادي و پهـژـاره، له دـتهـنگي و خـشي دايگـرتم،
كا تـك دهـستم درـژـر كـرد بـ ئـهـوهـي له گـل كـيـژ ځـيـ خـونـكـانـم خـاتـو
څـرگـيدا تهـوقـه بـكهـم!

يه كسـهـر هـهـستم كـرد ئـهـويـش منـي نـاسـيـه وه، هـهـر خـرا وهـك هاوـهـي
كـن مـامـهـي له گـل كـردم. شـتـكـي تـرم تـيـني كـرد: گـرچـي ئـو
بـتـمـن لـ من گـورـتر بوو، بـمـام زـر له پـياوه نهـخـشـه كـه
بچووكـتر ديار بوو. ئاشكـرا ديار بوو تهـمـنـي له نـوان بـيست و پـنج
و سـي ساـن دـبوو، ئـهـويـش خـم ئاسا شـهـيداي كـتـيب خـوـنـدنه وه بوو.
سـهـرهـي ئـهـوهـي سـهـرهـتا له كـاتي ئاخـافـتن له گـهـيـدا هـهـستم به شـهـرمـكـي
زـر دهـكـرد، له گـهـي ئـهـوهـشـدا دواي ماوه يه كـي كـورت هـهـستم كـرد واـهـت
له نـوانـمـدا بهـلاچوو.

ميوانداريـه كه تهـواو بوو و گـهـيـاينـه وه ماـه وه.
كه رژي دواتر له گـشـهـي هـهـمان ئـهـو جـادهـيـي كه راها توومه بـيـنـم
لـي اوهـسـتاوه به يهـك گـهـيـشـتـيـنه وه، "مـنـي څـرگـي" سـهـري تهـكـانـدا و
بزه يه كـي بـ كـردم، خـشـيـهـك ناخي داگـرتم، بـ باكانه لـي نـزـيـك
بوومه وه و ئـيـنـجا پـكـه وه ځـمان كـرد تا هـهـركـهـسـه بهـيـي خـيدا
رـگـامـان گـرته بهـر و لـكـيـا بوو يـنه وه.

"مـنـي" له و رـژـهـي كه هـهـرگـيز له يـادـم ناچـت، پـي و تم، كه ئـهـو
بايـهـخ به كـاري خـرخوازي دهـدات و وا ځـاها تووه هـهـفـتهـي سـ چوار جار
سـهـر له دهـزگا خـرخوازيـه كه بدات. بـي وونـكـردـمه وه كه ئـمه هـي
اوهـسـتـانه كه يه تي له و گـشـهـي جـادهـي مـالـري.

زـر سوپاسي ئـهـو ئـهـنداز يـارهـم كـرد كه بـيـاريد اوه بـنـكـهـي دهـزگا
خـرخوازيـه كه له رـگـاي كـلـژه كم دروست بـكات.

ئايا خـشـمـويـست؟ گـهـر بـمـ كه و تمه داوي ئـهـويـنه وه، ئـهـوه هـشـتا بهـس
نـيـه بـ ئـهـوهـي دهـريـبـم كه چي له نـو دـي مندا هـهـبوو. له ځـاـسـتـيدا
شـتـك هـهـبوو له خـودـي خـشـويـسـتـيش بهـيـز تر، بهـمـ چـيـه ؟ نـازـانـم !

ههركاتێك بمبينا به ههستم ده كرد گهرمایهك به له شهما سهردهكات،
خشییهکی زانی دایگرتووم، وا ههستم ده كرد له ئاسمانی کی دوور
به ته نها له گهل "م نیک" دا ده فام !

هه رچه نده من گه ر لاوی کی ئه م سهرده مه ی ئاستا بووما به، به کسه ر بیرم
له وه ده کرده وه ماچی کی بکه م، به فام خوێندکار کی شاعیرانه له سا ی
1914 دا ده ژیا م ته نها ههست کی وام لا دروست بوو ک د فام ل ونبوو.
ده مو یست کار کی مه زن بکه م ب ئه وه ی سه رنجی را بک شم، به فام ه یچ
شت کم نه د زییه وه ته نانه ت بیریشی ل بکه مه وه! له دوا ییدا
بیر که یه کم ب هات، به بیرمدا هات که ئه و زورجار له یه خه ی
کراسه که ی ده سک کی چک ه له گو ی وه نه وشه ی دروست ده کرد، ب یه
ویستم سه رک ش بکه م و ته نانه ت گه ر تاکه گو گو ک له م گو یانه ی ب
بک م که ئه و هزی ل ده کات، ئه م کاره کار کی مه زن نه بوو، به فام
بیر که که م پ جوان بوو، ج به ج م کرد!

"م نی" پ شوازییه کی باشی له گو ه وه نه وشه که کرد. ههستم کرد وا
خه ریکه پ شکه وتن کی دیار به ده ست د فام، شاره زای هه ز و
ئاره زووه کانی بووم و زانیم ئه و هه ز له چی ده کات. به و ده رما ه
سنوورداره م هه موو ج ره دیارییه کی چک ه م پ شکه ش ده کرد.

ز ر به د نیاییه وه زانیم "م نی" م خ شده و ت، ههستم به خشی و
شادی ک ده کرد ئا و ته ی ده بن کاتێک ته ماشای چاوم ده کات، دیر کی
خ شه ویستییه کی ب ده نگی ت دا ده خو ئ ته وه. به فام م نی سه ره ای
ئه وه ش ر ژ ک له ر ژان باسی وشه یه کی ئه م په یوه ندیه ب ده نگه ی
نه کردووه. ر ژ کیان ل ی پرسیم: " ت ب چی ئه وه نده له گه لمدا
میهره بانی ؟".

پرسیار کی ناحه ز بوو، ه یچ وه فام کم ب ی نه بوو، ته نها ئه وه ند م پ
کرا به ده نگ کی چه ئاساوه ب فام: له بهر ئه وه ی گه وره ترین شادی
من له وه دایه ت شاد بکه م.

ئه و که قا هی که به د ی بوو.

ئه و وا دیار بوو چاوه ی وه فام کی تر بوو، که چی ه یچ توان ج کی
له سه ر ئه م قسه یه نه دا.

ر ژ کیان که له ک تاییه کانی وه رزی خو ئندن نزیک ده بووه وه، "م نی"
پ ی وتم که له گه م رده که یدا خه ریکی سه فه ر کرد نه ب ئه مریکا،
ناگه ئ ته وه تا پ ش مانگی س پته مبه ر (ئه یلول). ئینجا ل ی پرسیم
ئا یا له سه ر خ ئندن ک ل ژ به رده وام ده بیت ؟" وتم: به، ئمه له
س پته مبه ردا جار کی تر ده ست به خویندن ده که ینه وه. وتی: که واته له
گه ئه وه مدا ده تبینه وه. وتم: بیر ر ژانه پیاسه کانمان ده که م!
له م کاته دا گه یشتینه به رده م دوکانێک یان نمایشگاهه کی که قا ی

هونه ریی .. له پټ مټنی تماشایه کی ټو که څا هی کرد که له شو ښه که دا نمایش کرابوو، وتی: "ئهم وینه یه ت به د ښه ؟" که که څا کی و ښه که څش "پټ رین" بوو له سهر قوماش که شا بووی، دیمه ن کی که ناری ده ریا بوو له دوو فیل به و ټا ډا ډا فنانه ی که به دهم بای ده ریا وه ده شنانه وه، وتی: ټای که جوانه؟! ز ټر پټی سهر سامم داوام له م ږده که م کرد بټ می بک ټت، به ټام م ږده که م وتی و ښه که ل کی ز ټرمان هه یه شو ټنمان نیه تیای هه ټیواسین. له وانه شه م ږده که م له سهر هق بټت، به ټام من ه ټشتا دهمه و ټت.

به ږده م دوکانه که مان ج ټه ټشت و ل ټی دوور که وتینه وه. ده ستمان کرد به باسی ټه مریکا و سه فهره که ی داهاتووی، دواتر له یه ک جیا بووینه وه. به ټام من له جیاتی ټه وه ی بگه ټمه وه ما ټه وه، گه ټامه وه لای نمایشگاهه و جار کی تر به رامبه ری وه ستام و له که څا که ټامام. به ټټ به ټاستی جوانه: ره نگه له بهر ټه وی ټو هزی ل ټکرد بټت بټ یه، نازانم! گرنگ ټه وه یه و ښه که به لامه وه جوان دیار بوو.

چوومه نمایشگاهه وه و له نرخ ی که څا هه نمایشکراوه بچو که که ی پټ رینم له و خانمه گ ټټ نج که بهر پرسی که څا هکان بوو پرسی، ټه ویش چاو کی به لیستی نرخه کاند کشاند و ژماره یه کی وت که بټ قټد ده جاری ټو هخرجیه م بوو که له ماوه ی یه ک سا ټی ره به ق له باو کمی وه ږده گرم! وتم: ټه ترسم بټټ م ټهم نرخه ز ټر له وه زیاتره ک ټ میزانییه که م بهرگه ی بگر ټت! خانمه که پټ که نی و وتی: منیش وای بټ چووم زور سانایه که سټک بزانه ټت ک ټ ه ټشتا قوتا بیه کی چک ټټ هی، به ټام به وه ده چټت شه یدای که څا هه ټټ نیه کان بیت، وا نیه؟

وتم: ز ټریش، به تایبه تی خودی ټهم تابله یه! هر ده یه پرستم! ټایا ده توانی تا مانگی ټټ کټت بهر "تشرینی یه که م" بټ م هه بگریت؟ ه نگه بتوانم بیک ټم، ک ټ جوزانه! وتی: به ټټ ده توانم په یمانی ټه وه ت بده م، ټټمه له مانگه کانی هاویندا هه فته ی س ټر ټه رگای دوکانه که داده خین، بټ یه ټټستا ټومید کی گه وره له فر ټشتنیدا ناکر ټت، به ټام له مانگی ټټ کټت بهر به دواوه ناتوانم وه عدی هیچی ترت بده م! ر ټککه وتین، گهر تا مانگی ټټ کټت بهر نه توانم بیک ټم ټه واه له و مانگه به دواوه هیچ ټومید کی ترم بټ ک ټینی نام ټټت!

پیلان کی ش ټتانه

بټ ټهم کاره پیلان کی ش ټتانه م دا ټشت، باو کم پټ شنیاری کرد بوو بمن ټر ټت بټ ئیسپانیا منیش زور حزم ده کرد که څا هکان ی گ ټټ یا Goya له مه درید ببینم هه روا که څا هکان ی گریک Greco له ټلید Toledo، ټهم حزه کوت وپ ټهم له ټه نجامی کاریگه ری مټ نی بوو به سهرمه وه. له پټ خټ م بینیه وه حزم له هونه ره، هه رجار ټک له پټش تابله یه کی هونه ریی بوه ستایه م خټ م له نزیک ی ټو ده بینیه وه!

خانه واده کم ئاماده بوون خه رچی ئه و سه فهره م بدهن که له لای خـمه وه هه موو شتـکم بـ ئاماده کردبوو.

له رگای چوونم بـ ئیسپانیا بـ یارمدا له بیارتیز Biarritz راوهستم و بچم بـ گازینـیه کـ و لـو بـ یه کهمین جار له ژیانمدا دهست به قوما رکردن بکه م. ئه وکاته وامده زانی هه موو نهـنییه کانی قوما ر ده زانم، ههستم ده کرد خوـندنه که م له بواری بیرکاریدا له ههـنـانی ماتماتیکی بهختدا یارمه تیده رم ده بـت. ههستم کرد شتـک ههیه بـ لای مـزی رـلیته که Roulette اـمده کـشـت، دهستم کرد به کم و کـ کردن و ژماردنی ئه و پارانه ی که ده یانبه مه وه، به خـم و ت : به م شـوه یه ده توانم ئه وه نده پاره کـ بکه مه وه که بتوانم ئه و که قاـهی که مـنی حه زی لـده کات بکـم و له کاتی گهـانه وه یدا پـی بیه خشم ! چوومه گازینـیه که وه و له مـزی لـته که چوومه پـشـوه ودهستم کرد به یاری و هه رچی پاره یه کشم لایبوو، تا دواين فره نکى گیرفانم هه مووم دـاندا ئیستا دواى ئه وه ی هه موو خه ونه کانم داـوخان ده بـ چى بکه م؟ من ئـستا ئه وه نده پاره شم پـ نه ماوه ته نانه ت کرـی ئه و هوتـله ش بدهم که تـی ده نووم! تاکه رگایه کم له پـشدا ما بوو تا کو له م کـشه یه رزگارم بکات، ئه ویش ئه وه بوو ده بوا به تلیفـن په یوه ندى به باوکمه وه بکه م و داواى لـ بکه م ده سته جـ بمگهـنـته وه وـاته که ی خـم، بهـام هه ر زوو وازم له م بیرـکه یه هـنا، له بهر ئه وه ی باوکم پیاوـکی باش بوو زور دـنیا بووم که یارمه تیشم ده دات، بهـام له هه مان کاتدا هیچ بـوا یه کی پـم نه ده ما وئه وه ش ده بووه کـسپـکی زـر ترسناک له سه ر رگای پاشه رـژم. هـیـکی دیکه ش هه بوو که وایکرد ده سته رداری ئه م بیرـکه یه م بم، ئه ویش ئه وه بوو ده مویت له سه ر ئه م رفتارم سزای خـم بدهم. وتم : “ هه ر ده بـ ووبهـووی دـخه که ببه وه ” یه کسه ر چوومه لای بهـهـبه ری هوتـله که، که مرـقـکی زیره ک بوو هـچاوی دـخه که ی ده کرد، ورده کاری ئه وی به سه رمدا ها تبوو هه مووم وه کو خـی بـ گـایـوه. دواى و تم : “ ده بـ من چى بکه م ئـستا ؟ ”

کا تژمـره ئاـتوونیه که م.

تاکه شتی به نرخم لهـلا هه بـت کا تژمـره ئاـتوونیه که مه، به بهـهـبه ری هوتـله کم و ت : “ من ده توانم وه ک زه مانه تـک له لات بیهـمه وه بـ ئه وه ی بتوانم قه رزه کانم بده مه وه، بهـام نازانم بـ بزرکردنی کا تژمـره که م چى به باوکم بـم؟ من وام پـباشه بـ ماوه ی مانگـک له هوتـله که دا کار بکه م، ئه ویش ئه و ماوه یه یه که ده بووا له ئیسپانیا به سه ری به رم، ئایا تـ له هوتـله که تدا پـویست به یارمه تییه کی کاتی ده بـت؟ من ئاماده مه هه ر کارـک بکه م.”

به رـکهوت ئه و رـژه کارمه ندى ئه سانسـره که وازی له کاره که ی

هـنا بوو بهـ وه بهـره كه نهو كارهي بهـ پـشنيار كردم، پـشنيارى لهـوه
زياتريشى خسته پـشم، وتى : " تهـ دهـبوا ئـستا لهـ ئيسپانيا
بوويتايه كـچى تهـ ئـستا لهـ بيارتيزيت، بهـام من كارهكت چارهسەر
دهـكم، داوا لهـ هـندـ برادهرم دهـكم بهـناوى تهـوه لهـ شاره
جياجياكانى ئيسپانياوه نامه بهـ فهـهـنسا بنـرن بهـ باوكت، بهـ نهـوهى
ئاشكرا نهـبهـت كه نهـچووите بهـ نهـوهـ" .

مـهـتهـكم بهـكارکردن لهـم هوتـلهـ بهـسەر برد و خـشيشمويست. لهـ
كـتايى مـهـتهـكهـدا دووباره گهـامهـوه ماـهـوه لهـرهـدا سوپرايزـكى تر
لهـ چاوـهـوانيمدا بوو، باوكم بهـيارى دابوو بمنـرت بهـ سـربـن لهـ
پارىس، يهـك ساـمـكم دوور لهـ وـهـتهـكم بهـسەر برد، ئينجا شهـى
جيهانى دووهم هـهـگيرسا سـبهـرى خـشـهـويستى يهـكهـمم بزر كرد، گهرچى
يادگارويهـكانيم لهـ بير نهـکردبـت، ساـمانـك بهـسەر چوون، جارـكى تر
چاوم پـى كهـوتهـوه . . لهـگهـل مـنى بهـ يهـك گهـيشينهـوه . . تهـمهـنم
پهـنجا ساـ بوو، بهـام نهـوه لهـ شهـست ساـى نزيـك ببـوهـوه .
داوهـتنامهـيهـكم بهـ هـاتبوو، بهـ نهـوهى محازرهـيهـك لهـ وـهـتهـكهـمدا
بدهـمهـوه، ها خهـريك بوو مهـحازرهـكهـ تهـواو بكم، مـنى بهـرهـو ووم
هات، يهـكسەر ناسيمهـوه هـشتا پـكهـنينه نهـفسوناويهـكهـى و دهـنگه
سازگارعهـكهـى وهـكو خـى ما بوون. مـنى ببـوه داپيره و ببـوهـژنيش، لـم
پرسى و وتم : " ئايا دهـتوانم پـش گهـانهـوهـم بهـ پارىس سهـردانـكى
ماـهـوهـت بكم ؟ "

وتى : نهـوه زـر دـخـشم دهـكات .

چووم بهـ ماـى " خـشـهـويستهـكم " ، كاتـك بهـتهـنيا بووين پـيم وت :
" ئايا دهـزاني من رـژـك لهـ رـژان گرفتارى عهـشقى تهـ بووم ! " هـموو
شتـكم بهـ گـاـيهـوه، چيرـكى نهـوه كهـفاـهى كهـهـزى لـدهـکرد، قوماـر
کردنهـكم لهـ گـازينـكهـ و نهـوه كارهى كهـ وهـكو كارگهـركى نهـسانسـر لهـ
پـناو نهـودا كردم ! وتى : " چيرـكـكى خـشه " خـزگه پيشتر بهـت
دهـگـاـمهـوه ! " . وتم : هـلم بهـ نهـهـخساوه، بهـام من سهـردهـمانـك
ئاماده بووم ژيانم بهـخت بكم تهـنها لهـ پـناو نهـوهى گهـر بهـتهـنها
يهـك خولهـكيش بيت ! بتنووسينم بهـ سينگمهـوه و ماچـكت بكم ! وتى :
ئەى بهـ ئيستا نهـوه ناكهـى؟

، چركه ساتـكى خـش بوو، نهـگهرچى سى ساـ دواكهـت !

•